

Законодателството относно проституцията в България: проблеми и перспективи

Васил Миков

Независимо че е сравнително малка европейска държава, през последното десетилетие България се нареди на едно от челните места в нерадостната статистика по трафик на хора с цел сексуална експлоатация. По брой жертви на това престъпление страната ни заема водещо място в редица страни от ЕС, а напоследък български жертви бяха идентифицирани и в САЩ и ЮАР. Делът на българските граждани, установени като жертви на трафик с цел сексуална експлоатация в Германия, Холандия и Белгия, е съпоставим с дела на граждани на Русия, Украйна, Полша и Румъния, чието население е в пъти по-голямо от българското¹.

Изследването на детерминиращите фактори за застрашителното нарастване на броя на българските граждани – жертва на трафик с цел сексуална експлоатация в чужбина, извежда на преден план пряката връзка между това престъпление и тревожно нарасналата след 1990 г. проституция в България. Анализът на двете явления показва, че в българските условия те трябва да се изследват заедно, тъй като са пряко свързани и на принципа на скачените съдове взаимно си влияят. Освен това от 2002 г. чрез инкриминиране на т. нар. вътрешен трафик (чл. 159б НК) е налице и съвпадение на обективните и субективни признаци на основните престъпни състави, предвидени за борба с тези явления. Ръстът на девиантното явление проституция като част от всеобхватната криминализация на българското общество, попадането на проституцията под контрола на организираната престъпност и свързването ѝ с международните мрежи, обслужващи експлозивно нарастващата световна сексиндустрия, водят до увеличаване на трафикираните жени и момичета от България². Криминалогическата прогноза за развитието на тези две свързани явления, разкриващи общ комплекс от проблеми, е лоша. Не са овладени факторите, които ги благоприятстват – високите нива на криминализация и силното влияние на организираната престъпност в българското общество. Остава факт голямата разлика (повече от осем пъти) в доходите у нас и в раз-

¹ Т. Безлов, Ф. Гунев, Г. Петрунов, Е. Ценков и М. Цветкова. Организираната престъпност в България: пазари и тенденции. София 2007. стр. 92. Според авторите на доклада мащабите на проституцията в страната се очертали за пръв път от информация за български момичета, жертви на сексуална експлоатация, които потърсили помощ в Западна Европа.

² По оценка на авторите в посочения доклад Организираната престъпност в България: пазари и тенденции (стр.143) приблизителният брой български граждани, проституиращи вътре в страната, е 7000-9000, в чужбина- 18 000 – 21 000, а делът на приходите от тази дейност съставлява между 3,6 и 7,2% от БВП на страната и възлиза на сума между 900 млн. и 1,8 млрд. евро, като се допуска, че може да надхвърля 3 млрд. евро.

витите страни, както и наличието на огромен пазар на сексиндустрия в европейските страни, особено в Германия, Холандия и Гърция, където проституцията е регламентирана.

I. Историческо развитие на законодателните подходи към проституцията в България

1. Период на регламентаризъм – 1878-1918 г.

До началото на 90-те години на ХХ в. България не е имала особени проблеми с проституцията. Тя е преди всичко градско явление, а до късно страната е с преобладаващо селско население с изключително здрав морал.

От Освобождението през 1878 г. до Първата световна война гържавата не се ангажира пряко с въпроса, а натоварва общините да решават проблема по свое усмотрение. Така се възприема широко разпространената по това време в Европа система на регламентация (изрично разрешителен режим), основаваща се на схващането, че проституцията е неизкоренима и затова е по-добре да бъде легализирана и ограничена от медицински и административен контрол, който да намали отрицателното ѝ морално и физическо въздействие върху обществото. Всички проституиращи доброволно или служебно се записват в списъци в полицията и периодично се преглеждат за венерически болести, като болните се изолират до оздравяването им. За да се намали отрицателното морално въздействие на проституцията върху обществото, тя се изолира в публични домове, в определен квартал или улица и се подчинява на поредица от ограничения. Тайната проституция, т.е. тази извън публичните домове, се подлага на преследване.

В Наказателния закон (НЗ) от 1896 г. в дял „Разврат“ на глава XIV в чл. 228 за престъпление е обявено свождането към блудствени действия и съвкупление без оглед на това каква е целта – користна или друга, когато се отнася до лица с неукрепнала психика, в зависимо положение или роднини. Съдържател на публичен (блуден) дом носи отговорност, ако приеме в свой дом лице от женски пол, без да го предупреди за своите свойства на занятието, което се упражнява там, и то в присъствието на представител на местната полиция (чл. 484 от НЗ), а за лице от женски пол се предвижда наказание, „ако се занимава с блудство във вид на занаят, без да е записано в числото на блудниците, или което, бидейки записано в числото на блудниците, наруши някоя от полицейските наредби, издадени за спазване на здравето, общественения ред и приличие“ (чл. 485 от НЗ).

2. Период на аболиционизъм (мълчаливо разрешителен режим) – 1918-1944 г.

След войните (1912-1918) и последвалите криза, глад и безработица броят на проституиращите жени у нас нараства. През 20-те години е установен и канал за „бели робини“, който води през Бургас до Марсилия. Разрастването на корупцията води до това, че проституцията постепенно е овладяна от действащи и бивши полицейски офицери. През този период въпросът за борбата срещу явлението е поставян остро от либералното обществено мнение. Възприет е модел на аболиционизъм (мълчаливо разрешителен режим), като не съществува специален

закон за проституцията, а се прилагат разпоредби от Закона за народното здраве (1929), Закона за администрацията и полицията (1925) и Наказателния закон (1896). Приоритет получават мерките, насочени към преследване на сводниците, а отношението към проституиращите, които не демонстрират явно дейността си, е подчертано меко. Забранява се отварянето на публични домове, като нарушителите се наказват като сводници.

Така или иначе, и преди войните (1912-1918 г.), и след тях проституцията остава явление, което не успява да пусне дълбоки корени в начина на живот на българското общество. За това спомагат, както патриархалният морал, така и трезвата и разумна политика на централната и на местната власт, които възприемат регулативните модели, прилагани в Европа. През този период се водят остри дискусии за начините на борба. Либералното обществено мнение критикува полицейските методи за контрол, писатели посвещават свои творби на темата за проституцията, а интелектуалци я изследват задълбочено, като своеобразен връх бележи книгата „Проституцията и борбата с нея“ (1936) на Вера Златарева.

3. Период на прохибиционизъм (забранителен режим) – 1944-1990 г.

След 9 септември 1944 г. в Народна република България проституцията се разглежда като пряко наследство от буржоазно-капиталистическия начин на живот. Направен е опит тя да бъде радикално унищожена, като са възприети тезите, господстващи в Съветския съюз – че тя е тясно свързана с капиталистическата форма на стопанство и наеман труд и че борбата с нея означава борба с нейните причини, т.е. с капитала, частната собственост и разделението на обществото на класи. През март 1945 г. се приема извънредно законодателство от Министерския съвет. Това е Наредбата закон за трудововъзпитателните общежития, съгласно която за битово разложение проституиращите, сводниците и сутеньорите се изпращат на принудително трудово възпитание в специални колонии и лагери.

През петдесетте и шестдесетте години се приемат нови наказателноправни разпоредби, но определящ остава стриктният контрол от страна на милицията. В новите норми се наблюдава смесване на целите – част са насочени към преследване на експлоатацията на чужда проституция, а други са предвидени за борба с нарушенията на социалистическия морал без да имат връзка с нея. В тези норми личи аскетизмът, който се проповядва от управляващия режим към интимните отношения в живота на социалистическата личност. В приетия през 1951 г. Наказателен кодекс в раздел „Разврат“ (чл. 175, ал. 1) се предвижда наказание лишаване от свобода до пет години за този, който склонява лице от женски пол към проституция или свожда към блудство или съвкупление. В този текст личи силното влияние на стария чл. 228 от НЗ от 1896 г., но докато по НЗ се наказва свождането към блудствени действия или съвкупление на уязвими поради ниска възраст или зависимост лица, то в текста от 1951 г. се инкриминира вече (освен склоняването към проституция) и изобщо свождането към всякакви блудствени действия и съвкупления. За борба с публичните домове се въвежда ал. 2 на чл. 175 от НК (1951), която предвижда наказание лишаване от свобода до 10 години и глоба до 2000 лв., както и конфискация на част или

цялото имущество за този, който открие или поддържа място за разврат от какъвто и да е вид.

През този период настъпват промени в масовото съзнание. Резултат дава и работата на държавата по социализацията на жените, занимавали се с проституция до този момент. Явлението в масовите му проявления е сведено до минимум, като практически почти не съществуват публични домове и лица, експлоатиращи чужда проституция, но то се съхранява в латентни форми – проституиращи се срещат в големите градове, сред ромското малцинство и в създаващите се туристически комплекси. Официално властите в духа на времето отричат наличието на проституция в страната. Признава се все пак наличие на жени с неморално поведение.

При такава картина на обществените отношения, свързани с проституцията и способстващите я престъпления, се приема Наказателният кодекс от 1968 г., действащ и до днес. Неговото регулиращо действие в тази сфера се допълва от недемократичния Закон за народната милиция от 1976 г., съгласно който по отношение на „лица, които водят системно неморален живот“ се прилагат превантивни административни мерки със заповед на началника на окръжното управление на милицията. Мерките включват забрани – например да се напускат, да се живее в тях или да се посещават определени населени места или техни части, обществени заведения като ресторанти и хотели, да се напуска жилището в определени часове от денонощието. Системното нарушаване на такива мерки води до наказателна отговорност³.

В раздел „Разврат“ на НК от 1968 г., както и в този от 1951 г., липсва норма, изрично забраняваща проституцията. Текстът на чл. 155, ал. 1 от НК възпроизвежда текста на чл. 175, ал.1 от НК от 1951 г., но с оглед промените се условия намалява наказанието лишаване от свобода от „до пет“ на „до три години“ – и предвижда три престъпни състава на престъплението „сводничество“, обединени в един текст с алтернативен съюз „или“:

1) склоняване на лице от женски пол към проституция. Това е основният текст в българското наказателно право, насочен срещу експлоатацията на чужда проституция. От обективна страна деецът въздейства психично върху лице от женски пол с цел да го мотивира да участва в съвкупление или в блудствени действия срещу получаване на материална облага⁴. Престъплението е формално – за довършеността му не е необходимо жената да е взела решение да проституира. Престъплението е умишлено – деецът цели лицето да вземе решение за проституиране. Необходимо е да се констатира, че деецът чрез своето поведение е склонявал пострадалата към полови отношения срещу заплащане.

2) вторият и третият престъпен състав се свеждат според текста на закона до „свождане към блудствени действия или свождане към съвкупление“. Тези престъпни състави нямат отношение към проституцията, не са се прилагали в практиката и имат друго предназначение .

³ Закон за народната милиция. ДВ бр.80 от 9.11.1976 г.

⁴ Стойнов, Ал. Наказателно право. Особена част . СИЕЛА. София. 2003. стр.171

Текстът на чл. 175, ал. 2 от НК от 1951 г., предназначен за борба с публичния дом (място за разврат) като форма на престъплението сводничество, се заменя с ал. 2 на чл. 155 от НК от 1968 г., предвиждащ наказание за този, който предоставя систематически помещение на различни лица за полови сношения или за блудствени действия⁵. Санкцията е намалена от „до десет години“ на „до пет години“ лишаване от свобода, а доказването е затруднено с изискването за системност на предоставянето. В случая не се изискват корисни побуди или друг елемент на експлоатация на чужда проституция. Докато под „място за разврат“ по чл. 175 ал. 2 от НК от 1951 г. се е приемало такова помещение, в което „жената извършва развратни действия срещу заплащане“ (проф. Ненов), след 1968 г. такъв критерий липсва и в обсега на нормата попадат всички форми на полово общуване⁶. Разпоредбата на чл. 155 от НК и в двете си алинеи не изисква корисни мотиви или материална изгода и въпреки че в обсега ѝ попадат и престъпления, способстващи проституция, води до неоправдана намеса в личния живот на гражданите. Чрез този текст законодателят е обявил за престъпления и деяния, които не разкриват обществена опасност и са от сферата на интимния живот на хората.

В НК от 1968 г. проституцията (която, казахме, не е наказуема според разпоредбите в раздел „Разврат“) и сводничеството се преследват като форми на отрицателното явление „паразитизъм“ и „тунеядство“. За това е създадена разпоредбата на чл. 329, ал. 1 в гл. X на НК „Престъпления против реда и общественото спокойствие“ – „пълнолетно работоспособно лице, което продължително време не се занимава с общественополезен труд, като получава нетрудови доходи по непозволен или неморален начин, се наказва с лишаване от свобода до две години или глоба“. Тази норма е типичен случай, при който несъобразяването с определен конституционен принцип се въздига в престъпление. Принциплът е задължението да се полага труд. Според Конституцията на НРБ от 1947 г. (чл. 73 ал. 4) всеки гражданин е длъжен да се занимава с общественополезен труд и да работи според своите сили и способности. Това е основно задължение на гражданите и то се възпроизвежда и в следващата конституция от 1971 г.⁷ Разпоредбата на чл. 329 ал. 1 от НК продължава да се прилага и през 70-те години, подсъдимите са предимно жени. Това е единственият текст в Наказателния кодекс по това време, по който броят на осъдените жени надвишава този на мъжете⁸. За правилното прилагане на тази разпоредба Върховният съд (ВС) на НРБ приема и тълкувателно решение №29/84 г. на ОС на НК, в което уточнява, че „неморални са доходите, придобити чрез проституция, сводничество, просия и др. Продължителността на срока за не-

⁵ Според Корнажев, П. „Полови престъпления“. Университетско издателство „Св. Климент Охридски“. София. 1995. стр.53, този текст е от 1946 г. и е бил включен в закона за борба с венерическите болести (чл. 29)

⁶ Според ВС на НРБ, Решение №57 от 2.01.1971 г. по н.д. №753/70 г. 2 н.о. Съдебна практика. Наказателни дела. Том 7. СОФИ-Р. Стр. 464 за състава на престъплението по чл. 155 ал. 2 на НК е достатъчно деецът да съзнава, че системно предоставя помещения на различни лица за полови сношения или за блудствени действия, че няма значение, че развратните действия се извършват от този, който предоставя помещението, че само той е вършил тези действия и че жените са се отдавали доброволно, без да е упражнявано насилие.

⁷ чл.58 от Конституцията на НРБ от 1971 г.

⁸ Хинова Т. „Престъпни посегателства срещу обществения ред“. София. 1976. стр.152

упражняване на общественополезен труд по чл. 329 НК трябва да бъде най-малко четири месеца на една година, независимо дали с прекъсване, или не. Разграничителният критерий между административното нарушение по чл. 40а ЗНМ и престъплението по чл. 329 НК е степента на обществената опасност на деянието и дееца, проявявани във всеки конкретен случай“

При действието на посочената Наредба-закон от 1945 г., на Закона за народната милиция от 1976 г. и разпоредбите на НК от 1951 и 1968 г., между които и тази на чл. 329 ал. 1 от НК, режимът на регулация на проституцията в периода 1944-1990 г. може да бъде определен като противоречив и двойствен, привидно и формално аболиционистки (липсва наказателноправна норма, насочена пряко срещу проституирането), а реално прохибиционистки, забраняващ и преследващ проституцията във всичките ѝ форми. Отричането на явлението като присъствие в социалната действителност води до липса на научни изследвания по темата през тези десетилетия. Основни инструменти за борба с проституцията са административните мерки на милицията, прилагани за аморално поведение, и преследването на проституиращите за социален паразитизъм по чл. 329 ал. 1 от НК. Като последици от това, наблюдаващи се и до днес, се явяват неразвитата система от норми и бедната съдебна практика.

Към края на този период с отслабването на режима проституцията се разраства и според едно изследване към 31 март 1987 г. в България са регистрирани 3131 проституиращи жени, за които се смята, че поддържат контакти главно с чужденци. Според това изследване само 3% от проституиращите са посочили, че имат сводник⁹.

II. Наказателноправни аспекти на противодействието на престъпленията, свързани със сексуална експлоатация, в периода на демократичните промени

1. Промени в завареното законодателство, регулиращо проституцията и способстващите я престъпления

След 1990 г. полицията изоставя репресивните мерки срещу проституиращите жени и явлението започва да се развива, масовизира и постепенно да се овладява от организираната престъпност. Този процес е разпознат и регистриран от българските криминолози¹⁰, но увеличаването на социалната дезорганизация, нарастването на престъпността и усложняването на нейната структура, паралелно с намаляването на активността на органите за борба с престъпността, не позволяват ефективно противодействие. В началото на 90-те години местата, които предлагат платени сексуални услуги в страната, „внасят“ прос-

⁹ Д-р Георгиев, Л. „Проституцията и финансирането на организираната престъпност“. сп. Общество и право. 9/2004

¹⁰ В доклад, изготвен в Съвета за криминологически изследвания и изнесен на конференция на 27.02.1992 г. в София на тема „Организираната престъпност – проблеми, превенция и контрол“ се посочва, че е налице висока степен на организираност на проституцията у нас и нейното интернационализиране, в страната пребивават чужди гражданки със своите сутеньори, под прикритието на импресарска дейност се извършва търговия с хора по направления Западна Европа и Гърция/Кипър. По неокончателни данни в чужбина са изведени няколко хиляди български гражданки.

титиращи жени от Русия, Украйна и Молдова. През този период много разпространено е насилието при склоняване към проституция при българските момичета, които се набират от социално най-слабите слоеве – от ромски произход, от малки населени места. Смята се, че още към 1995 г. основните структури на организираната престъпност са се споразумели за общи цени на предлаганите сексуални услуги и са определили на съществуващите публични домове криминална рента по формата на такса за охрана¹¹. Пак по това време чуждестранни и международни своднически мрежи свързват българския пазар на сексуални услуги с този на Централна и Западна Европа. В началото доминират албански мрежи, но определящо влияние за организацията на българската проституция оказва рускоезичната организирана престъпност.

През 1991 г. за пръв път прозвучава призив проституцията да бъде легализирана, като се приеме закон. В следващите десет години проституцията не е политически актуален въпрос и се развива в голяма степен невидимо за обществото и държавата, въпреки че явлението силно се разраства, особено след политическата и икономическа криза от 1996-1997 г. Отношението на хората към проституцията се променя, утвърждават се нови ценности и поведенчески стратегии, допускащи проституирането като начин на живот, осигуряващ жизнен стандарт и статус. За съжаление, през този период процесите не се изследват, липсват качествени знания и като следствие липсва и ясна социална и наказателна политика. Не се осъзнават опасностите от експлоатацията на чужда проституция и интересите на организираната престъпност в тази сфера. Най-съществените промени в завареното през 1990 г. законодателство се извършват главно под външен натиск, но те не са в състояние да преодолеят в пълен размер заложените в него несъвършенства.

Основният текст, предвиден за борба с престъплението „сводничество“ – чл. 155 от НК, е изменен общо седем пъти от влизане в сила на НК от 1968 г., като само едно от измененията е от 1982 г., а останалите са след 1990 г. Три от тези изменения са посветени на привеждане на размера на наказанието глоба в съответствие с промените от инфлацията стойности на българската национална валута. Някои от измененията пораждаат спорове и съмнения за недобросъвестност при формулиране на целите, които се преследват с тях.

От 2002 г. (ДВ бр. 92) съществува нова ал. 3 на чл. 155 от НК, в която са предвидени по-тежки наказания – лишаване от свобода от една до шест години и глоба от пет хиляди до петнадесет хиляди лева, когато деянията по първите две алинеи са извършени с користна цел. Това е текст, чиято цел е да увеличи размера на наказанието за сводничество, допускайки една рядко проявяваща се в живота хипотеза на безкористно склоняване към проституция. Той потвърждава виждането на законодателя, че общественноопасни и престъпни са и създаването на условия за установяване на сексуална връзка, и представянето на помещение за такава връзка, без да е налице користна цел, т.е. хипотези, в които липсва елемент на експлоатация, липсва обществена опасност, и наказателното преследване по които се явява анахронизъм.

¹¹ Кристи Петрова. сп. Тема. „Добрите лоши момчета“. бр.7 2004 г.

През 2002 г. най-после се променя ал. 1 на чл. 155, като изразът „лице от женски пол“ се заменя с „другого“ и така защитата се разпрострира и по отношение на мъже, склонявани към проституция и свождане към блудствени действия и съвкупления. Но пак през 2002 г., за съжаление, се отменя норма, въведена през 1997 г. (нова ал. 3 на чл. 155) и регламентираща като по-тежко наказуем състав публичната реклама на помещение, предоставяно на различни лица за полови сношения или за блудствени действия. Тази норма, въвеждаща квалифициран състав, е била полезна като мярка срещу масовото рекламиране в средствата за масова информация и е могло да се очаква да формира наказателната политика на държавата поне по отношение на клубната проституция.

Друго подобно изменение е това от август 2006 г. (ДВ бр. 75), влязло в сила на 13 октомври 2006 г., което намалява драстично наказанията за сводничество, ако за целта не са употребени наркотици, като квалифицираните състави се отнасят само до случаите, когато склоняването към проституция, към блудствени действия и съвкупление е станало чрез принуда на лицето към употреба на наркотични средства или техни аналози. Същевременно се намаляват наказанията, когато лицето е действало по поръчение на организирана престъпна група, по отношение на малолетен, непълнолетен или невменяем, по отношение на две или повече лица или повторно. Преди изменението в тези случаи са предвидени наказания от десет до двадесет години лишаване от свобода, както и глоба от сто до триста хиляди лева. След изменението наказанията вече са от една до шест години и глоба от пет хиляди до петнадесет хиляди лева. Очевидно се стеснява приложното поле на тежко наказуемите състави, тъй като хипотезата, при която лице е склонено или принудено към употреба на наркотични вещества с цел проституиране, съвкупление, блудствени действия и пр., е много рядка и трудна за доказване. В мотивите за изменението вносителите твърдят, че то е просто редакционно и дава по-голяма яснота на текста, но не е известно да е имало противоречива съдебна практика преди това¹². Впоследствие с нова поправка се връщат старите разпоредби.

През този период се създават квалифицирани текстове, които предвиждат утежнена отговорност за склоняване към проституция и свождане към блудствени действия и съвкупление (чл. 155, ал. 1, т. 1) от лица, които действат по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група, или по отношение на лице, ненавършило 18 години или невменяем, по отношение на две или повече лица, повторно, при условията на опасен рецидив. Сериозно нарастват санкциите за извършени престъпления по основните текстове на чл. 155 от НК като в някои хипотези достигат и до лишаване от свобода от 10 до 20 години и глоба от сто хиляди до триста хиляди лева. По-тежката квалификация произтича от задължението на нашата страна по изпълнение на Конвенцията срещу транснационалната организирана престъпност (ратифицирана от РБ ДВ бр. 42 от 2001 г.).

¹² Посоченото изменение довежда до драстично намаляване на размера на определените вече наказания по делата на рапъра Иван Главчев – Ванко 1 и фолклевеца Кондъо Савов, но влияе и по отношение на размера на наказанието по всички престъпления по този текст, извършени до 13.10.2006 г. тъй като се явява по-благоприятен закон по смисъла на чл. 2 ал. 2 от НК.

През 2009 г. (ДВ бр. 27) в нов чл. 154а е криминализирано извършването чрез даване или обещаване на облага на блудствени действия или съвкупление с непълнолетно лице, което се занимава с проституция. Предвидено е наказание „лишаване от свобода“ до три години. Логическото тълкуване на този текст поставя някои проблеми. Обществената опасност би била по-голяма, ако не се поставя условието непълнолетното лице да се занимава с проституция, защото в случая използването му за разврат чрез предоставяне на облага би означавало въвличане в проституция – несъмнено по-опасна за обществения интерес дейност. За непълнолетното лице, което се занимава с проституция, това е отминал етап. Но наказателна отговорност очевидно не се предвижда, ако лицето не се занимава с проституция, освен ако не се приеме, че извършването на самото престъпление вече не означава това. Ще се наложи правозащитните органи да събират доказателства, че непълнолетното лице се занимава с проституция. Дали това лице ще сътрудничи при събирането им? Вероятно ще се констатира трудност при тълкуването и практическото прилагане на този текст. Все пак появата му показва еволюция в разбирането на законодателя в посока, че отговорност може да носи и лицето, което търси и получава сексуални услуги. Подобни проблеми могат да се очакват и при прилагането на новата разпоредба по чл. 158а от НК (ДВ бр. 27 от 2009 г.), приета за защита на непълнолетни или групи от такива лица от набиране или принуждаване да извършват полови сношения, блудствени действия, мастурбация, содомия, сексуален садизъм, мазохизъм или похотливо показване на човешки полови органи.

Паралелно с текстовете в раздел „Разврат“ на главата „Престъпленията против личността“, в сила е и разпоредбата на чл. 329, ал. 1 от НК. Текстът не се прилагаше от началото на 90-те години, защото практикуващите юристи разбираха, че този състав на престъпление не съответства на променените общественоекономически условия – силно нарасналата безработица, промените в общественения морал и в отношението към проституцията, повлияни не на последно място и от регламентацията ѝ след 2000 г. в Германия, Холандия и съседна Гърция¹³. След петнадесетгодишно прекъсване през 2005 г. разпоредбата на чл. 329, ал. 1 от НК започна отново да се прилага, първоначално в района на Апелативна прокуратура Пловдив, а напоследък и в цялата страна. Тъй като тези дела в масовия случай приключват със споразумения и с глоби, наложени по административен ред, ВС на РБ не е изразил становище по приложимостта на този текст, но има десетки произнесени присъди¹⁴.

¹³ Съгласно § 3 ал. 1 от преходните и заключителни разпоредби на Конституцията от 1991 г. разпоредбите на заварените закони се прилагат, ако не противоречат на Конституцията. В Конституцията на РБ от 1991 г. липсва задължение за полагане на общественоекономически труд. Предвидено е право на труд в чл. 48 ал. 1 от НК. Но поради специфичния характер на наказателните норми те не могат и да бъдат отменени на основание само на това, че разпоредбите на Конституцията имат непосредствено действие. чл. 5, ал. 2.

¹⁴ В мотивите към решение, с което 32-годишната Г.Х. е освободена от наказателна отговорност и е наложено административно наказание глоба в размер на 500 лева за престъпление по чл. 329 ал. 1 от НК, съдът е приел: „Обвиняемата Г.Х. през пролетта на 2006 г. била безработна, не могла да си намери работа и решила да си набавя парични средства за издръжка, като предоставя сексуални услуги срещу заплащане на различни граждани...“. Но има произнесени и присъди с наказание лишаване от свобода, което трябва да се изтърпи ефективно, защото лицето вече е било осъждано.

През 2006 г. в България започва дискусия за приемане на специален закон за проституцията по инициатива на Националния борд по туризма и парламентарната комисия по въпросите на децата, младежта и спорта, а на следващата година се създава работна група в МВР, която да подготви законопроект за регулация и контрол на проституцията. Изказват се мнения, че проектозаконът има за цел не да легализира проституцията, а да я постави в рамка, в която тя да бъде контролирана и да бъде по-лесно приета от обществото, а също и че трябва да се държи сметка, че в България повечето жени проституират доброволно и отказват да свидетелстват, което прави разследването изключително трудно. Освен това са изтъквани аргументи за необходимостта от медицински прегледи и събиране на данъци. Прави впечатление различието в аргументите, които се използват в страните, приели регламентацията в Западна Европа. Там като приоритетна цел е посочена грижата за правата на проституиращите жени и подобряване на условията, в които извършват своята дейност. В някои европейски държави изрично са забранени регистрацията и задължителните медицински прегледи – например в Италия, а в Холандия, където проституцията е разрешена, няма изискване за задължителни медицински прегледи. Дебатът за регламентацията (напоследък и за криминализацията) на проституцията периодично се подновява и е една от причините за нерешаване на натрупващите се проблеми, защото се смята, че с приемането на закон ситуацията радикално ще се подобри.

Режимът на регулация на проституцията през периода на демократичните промени в българското общество следва да бъде определен като аболиционистки (мълчаливо разрешителен) през периода 1990-2005 г., а след това, с възобновяване на практиката по прилагането на разпоредбата на чл. 329, ал. 1 от НК за наказване на проституиращите жени, като забранителен, прохибиционистки. През последните години беше възкресен свойственният подход от годините на тоталитарния режим, за който е характерна, от една страна, липса на изрична забрана на проституцията, а от друга – преследване на проституиращите.

2. Наказателноправни аспекти на противодействието на трафика на жени с цел сексуална експлоатация

Във вътрешното ни законодателство мерките за противодействие на трафика на хора са изградени на две нива. На първото е позитивноправната уредба в Закона за борба с трафика на хора (обн. в ДВ, бр. 46 от 20.05.2003 г.), съдържащ административнонаказателни норми. Целта на закона е да уреди взаимодействието, правомощията и задачите на държавните органи, осигуряващи дейност в борбата с трафика на хора; статута и задачите на приютите, центровете и комисииите по този закон за предоставяне на закрила и помощ на жертвите на трафик на хора; мерките за неговото предотвратяване и противодействието му; мерките за закрила и помощ на жертвите, особено на жени и деца; предоставяне на статут на специална закрила на жертвите на трафик на хора, които сътрудничат на разследването. Към Закона за борба с трафика на хора са приети и Правилник за организацията и дейността на националната комисия за борба с трафика на хора и Правилник за приютите за временно нас-

маняване и централите за закрила и помощ на жертвите на трафика на хора¹⁵.

Второто ниво е изградено с измененията и допълненията на Наказателния кодекс от 13 септември 2002 г. чрез добавяне на нов раздел на глава втора от особената част (чл. 159а – 159г), озаглавен „Трафик на хора“. Промените са в съответствие с изискванията на Протокола за трафика на хора, особено на жени и деца (известен като протокола от Палермо), с който се допълва Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност от 2000 г. (ратифицирана. ДВ бр. 42 от 2001 г.).

Непосредственият обект на посегателство при тези престъпления е усложнен. Трафикът на хора засяга различни групи основни права на човека, свързани с различни аспекти от неприкосновеността и свободата на неговата личност¹⁶. В чл. 159а, ал. 1 от НК е възпроизведено определението за трафик на хора, посочено в Протокола от Палермо – „набиране, транспортиране, укриване или приемане на отделни лица или групи от хора с цел да бъдат използвани за принудителен труд, за отнемане на телесни органи, за да бъдат държани в принудително подчинение и с цел използването им за развратни действия“. Именно с оглед на последната цел – използване за развратни действия, трафикът на хора с цел сексуална експлоатация се различава от другите му форми. Според българския законодател при изброените действия престъплението е налице независимо от съгласието на пострадалите. Според утвърденото разбиране в света трафик на хора е осъществяване на някоя от формите на изпълнителното деяние, посочено в чл. 159а от НК, но при използването на специален метод – измама, насилие, изнудване или отвлечане, което в нашия НК не е предвидено като съставомерен елемент от обективната страна на престъплението. В Закона за борба с трафика на хора определението за трафик е съобразено с общоприетото виждане и в него се включва и използването на принудителен метод. Липсата на посочени специални методи за принуда на жертвата при дефиниране на престъплението в НК и в същото време различното тълкуване на понятието в друг правен акт следва да се отчете като законодателна несполука. Следва да се помисли за синхронизиране на дефинициите на понятието „трафик на хора“ в различните актове¹⁷.

В раздела са предвидени две престъпления, като с чл. 159б от НК е проведено разделение на трафика на „вътрешен“ и „външен“ съобразно това къде се осъществява експлоатацията – на територията на страната или извън нея.

¹⁵ В „Генезис, развитие и проявни форми на организираната престъпност в България“. 2005, НСЛС посочва като проблем по прилагането на Закона за борба с трафика на хора това, че Комисията е с много високо ниво на състава ѝ – председател е вицепремиер, а в нея са включени заместник-министри от почти всички министерства, заместник-главен прокурор и заместник-председател на ВКС. За разлика от България в други страни подобни централни органи са изградени на експертно равнище.

¹⁶ Д-р Ива Пушкарлова. Действащото българско законодателство относно престъпната дейност по трафик на хора в „Справедлив процес за жертвите на трафик“. София. 2009. стр.89

¹⁷ Ралица Костадинова. Противодействие на трафика на хора (наказателно-правни аспекти). Правен преглед, бр.1/2005

При „вътрешен“ трафик по чл. 159а, ал. 1 от НК са налице четири форми на изпълнителното деяние – набиране, транспортиране, укриване или приемане на отделни лица или групи от хора.

От субективна страна престъплението се характеризира с два момента: а) пряк умисъл – деецът съзнава, че набира, транспортира, укрива или приема отделни лица или групи от хора; б) специфична цел – в конкретния случай да бъдат използвани за развратни действия. Наказанието е лишаване от свобода от една до осем години и глоба до осем хиляди лева.

Предвидени са шест квалифицирани случая: а) когато деянието е извършено спрямо лице, ненавършило осемнадесет години; б) чрез използване на принуда или чрез въвеждане на лицето в заблуждение; в) чрез отвлечане или противозаконно лишаване от свобода; г) чрез използване състояние на зависимост; д) чрез злоупотреба с власт; е) чрез обещаване, даване или получаване на облаги. Наказанието е лишаване от свобода от две до десет години и глоба до десет хиляди лева (чл. 159а, ал. 2).

Престъплението „външен“ трафик по чл. 159б ал. 1 от НК е двуактно и първият акт също се изразява в това, че деецът набира, транспортира, укрива или приема отделни лица или групи от хора. Вторият акт се състои в превеждане на тези лица или групи през границите на страната. Целта е същата, както по чл. 159а, ал. 1 от НК – да бъдат използвани за развратни действия, когато се касае за сексуална експлоатация. Наказанието е лишаване от свобода от три до осем години и глоба до десет хиляди лева. Тук са очертани същите квалифицирани случаи, както по чл. 159а, ал. 2, но наказанието е по-строго – лишаване от свобода от пет до десет години и глоба до петнадесет хиляди лева (чл. 159б, ал. 2).

Освен това за двете престъпления са предвидени два по-тежко квалифицирани случая: а) когато деянието представлява опасен рецидив; и б) когато е извършено по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група. Наказанието тук е най-строго – лишаване от свобода от пет до петнадесет години и глоба до двадесет хиляди лева, като съдът може да постанови и конфискация на част или на цялото имущество на дееца.

Вероятно с това разграничение на трафика на хора на „външен“ и „вътрешен“ се е целяла универсалност и всеобхватност на законовата уредба. Но поначало престъплението е транснационално и трансгранично по своята същност и за България е било задължение да приеме норми на защита именно от престъпления от международен характер¹⁸. Така разграничението е довело до трудности в практическото приложение на нормите по чл. 155, ал. 1 и чл. 159а, ал. 1, пр. 1 от НК поради невъзможност да се установи ясен разграничителен критерий между изпълнителното деяние по първия текст – склоняване към проституция или свождане към блудствени действия и първото изпълни-

¹⁸ В чл. 4 „Сфера на приложение“ на Протокола на ООН за предотвратяване, противодействие и наказване на трафика на хора, особено жени и деца, допълващ Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност (протокол от Палермо) се казва: „Този протокол, в случай че не се предвижда друго, ще се прилага при предотвратяването, разследването... доколкото тези престъпления имат международен характер и включват организирана престъпна група, както и при защитата на жертвите на такива престъпления“.

телно деяние на престъплението „трафик на хора“ – „набиране с цел използване за развратни действия“. Направен е опит това положение да бъде преодоляно от Върховния касационен съд (ВКС) с Тълкувателно решение №2/2009 г.¹⁹

ВКС приема, че съставите на трафика на хора с цел използване за развратни действия и на склоняването към проституция с користна цел имат общ родов обект на защита и сходство на непосредствените им обекти на защита, както и общи обективни и субективни признаци. Склоняването към проституция с користна цел и набирането чрез склоняване на лице към проституция с цел използване за разврат се покриват, но с единствената разлика в обхвата на целта, а не в нейното съдържание. При трафика на хора тя е с по-широк обхват, защото експлоатацията на развратните действия има траен, системен характер, тъй като проституцията се използва като занаят, извършван трайно за даден период от време за облаги. При користната цел по чл. 155, ал. 1, предложение първо от НК в съзнанието на дееца са очертани същите представи, но за мотивирането на жертвата за инцидентни случаи на облагодетелстване чрез проституирането. Затова има поглъщане на обективните и субективни признаци на състава по чл. 155, ал. 3 във връзка с ал. 1, предложение първо НК от състава на чл. 159а, ал. 1, предложение първо НК. В този случай деянието ще се квалифицира по чл. 159а, ал. 1 НК по принципа на поглъщането, което изключва съвкупността от престъпления. В останалите случаи съставът по чл. 155, ал. 3 във връзка с ал. 1, предложение първо от НК ще се прилага като самостоятелно престъпление.

Включването на състава на престъплението „вътрешен трафик“ в НК води до постепенното ограничаване на приложното поле на разпоредбата на чл. 155, ал. 1 от НК и изключването ѝ от тази на чл. 159а, т.е. заличава се наказателноправната граница в подхода към две различни явления – проституция и трафик на хора с цел сексуална експлоатация²⁰. Предвидените наказания в двата текста са различни. Наказанията по основния състав и квалифицираните случаи по чл. 159а са по-строги от тези на „поглънатия“ състав и неговите квалифицирани случаи: от една до шест години лишаване от свобода и глоба от пет хиляди до петнадесет хиляди лева по чл. 155, ал. 3 във връзка с ал. 1 от НК, когато склоняването към проституция е извършено с користна цел, и от две до осем години лишаване от свобода и глоба от три хиляди до дванадесет хиляди лева по чл. 159а за набиране с цел използване за сексуална експлоатация. Тъй като са различни и квалифицираните състави, предвидени за всеки от двата текста, се поставя въпросът доколко е перспективно развитието и усъвършенстването на текстовете на престъпленията, способстващи проституцията в раздел „Разврат“ на глава II от НК.

¹⁹ В практиката изясняването на съдържанието на изпълнителното деяние „набиране“ е предизвикало сериозни затруднения – някои съдилища и прокуратури са приемали за „набиране“ и постигането и реализирането на уговорка между проституиращата и клиента. ВКС със свои решения е прекратил тази практика.

²⁰ По данни на прокуратурата през 2009 г. от 261 досъдебни производства за трафик на хора 133 са били за вътрешен трафик, а за 2008 г. тези числа са 219 и 110. Същевременно през 2005 г. са били образувани 124 досъдебни производства по чл. 155 от НК за сводничество, през 2008 г. те са 61, а през 2009 г. – 70. Виж Доклад за дейността на прокуратурата през 2009 г. и Статистика на ВКП.

С последните изменения на НК (ДВ бр.27/2009) беше криминализирано съзнателното използване на услугите на жертви на трафик (чл. 159в). Това беше задължение на България по Конвенцията на Съвета на Европа за борба с трафика на хора (ДВ бр.63/2007 г.)

III. Обща оценка на действащото наказателноправно законодателство срещу сексуалната експлоатация

Като цяло действащата наказателноправна уредба за борба с проституцията и трафика на хора с цел сексуална експлоатация не удовлетворява изискванията, особено относно гаранциите за демократичност и спазване на човешките права. Тя се състои от норми, приети в различни исторически периоди и условия, заимствани от правни системи с различна философия и традиция, без да са положени особени усилия те да бъдат съвместени и приведени в съответствие с изменлата се обществена действителност. Причина за това е преди всичко доскорошната липса на качествени знания за явленията, за тяхната национална специфика, а оттам и отсъствието на ясна наказателна и социална политика в тази сфера.

Специфични за България, по мнение на изследователи и експерти, са изключително високите нива на експлоатация в сферата на професионалната проституция. Това има своето обяснение. Тук, за разлика от други страни, е почти невъзможно жена да проституира, запазвайки парите за себе си, без да е принудена да предава голяма част от тях на други лица²¹. Смята се, че не повече от 5% от проституиращите жени у нас нямат сводник. В България много повече, отколкото другаде, проституцията е овладяна от организираната и свързана с конвенционалната престъпност. Корупционната обвързаност с държавните органи е особено силна. В големите градове и курортните центрове проституиращите жени правят обикновено всекидневни отчисления на сводниците, които на свой ред плащат седмична криминална рента на организираната престъпност, контролираща района, както и на местните полицейски органи.

За България е характерен вътрешнополитически идеен дефицит, породен отново от непознаване на отрицателните социални явления проституция и трафик на хора с цел сексуална експлоатация. Това показва не особено шумните дебати в политическите среди, останали в рамките на дихотомията „регламентация – забрана“. Ако политическите партии изразиха все пак някакво мнение относно исканията за разрешителен режим на проституцията, като се обявиха против него, то впоследствие не беше предложено нищо, от което да личи, че те имат някакви идеи относно ограничаването ѝ вътре в страната, което е ключов въпрос за успеха на усилията за борба с международния трафик на български жени. Проституцията вътре в страната трябва да бъде разглеждана като коренна причина за трафика с цел сексуална експлоатация и тази несложна констатация трябва да бъде в основата на стратегията за борба с престъпленията от този вид.

Обществото също не е запознато със сложния комплекс отношения, формиращи този девиантен феномен или има неправилни и неточни

²¹ Тази основна разлика между българската действителност и тази в чужбина се сочи в интервютата от самите проституиращи и сводниците им.

представи за него, както и множество предрасъдъци. Общоприето е виждането, че проституиращите са направили доброволно и съзнателно своя избор, докато най-често всъщност става дума за последен принудителен избор и за стратегия за оцеляване за жени, израснали в насилие и застрашени от социално отпадане поради бедност, неграмотност, бездомничество или дискриминация. Общественото мнение не гържи сметка за решаващата роля на престъпността, преди всичко на организираната и професионалната престъпност, която буквално филтрира жените и момичетата в определен възрастов диапазон в търсене на уязвими групи и лица, които могат да бъдат въвлечени в експлоатация и да носят печалба. Във фокуса на средствата за масово осведомяване присъстват преди всичко самите жертви на сводниците и трафикантите като предпочитана тема е размерът на материалната облага, реализирана чрез проституция.

Действията на полицията също показват неразбиране на проблемите или несъобразяване с тях, като обект на внимание е преди всичко уличната проституция. Жените, принадлежащи към тази група, са в най-тежко положение от гледна точка на условията, в които проституират, и същевременно срещу тях се провеждат най-много полицейски акции, като биват задържани за 24 часа на основание чл. 63 от ЗМВР, водят се наказателни дела по чл. 329 ал. 1 от НК²². Същевременно срещу клубната проституция, особено в София, която е 100% контролирана от организираната престъпност, не се наблюдават активни мерки.

Тези и много други причини водят или до неприлагането, или до противоречия и затруднения при практическото прилагане на наказателноправните норми. В подхода към проституцията и трафика на хора с цел сексуална експлоатация е видимо разкъсването на тясната връзка между двете явления, изкуственото им разделяне, както и наличието на големи диспропорции в реакцията на държава и обществото, в отделените ресурси и в проявяваната търпимост към всяко от тях. Двете явления са близки, взаимопроникващи се, те взаимно се пораждават и си влияят. Няма съществена разлика в това къде ще бъде осъществявана сексуалната експлоатация – в родното място на жената, в друго населено място в страната или в чужбина. Разлика се наблюдава преди всичко в размера на незаконните приходи, получавани от паразитиращите върху явлението лица или организирани престъпни групи. Налага се изводът, че българското общество и държава са адекватно ангажирани с глобализираната форма на проституцията, изразена в трафик на жени с цел сексуална експлоатация, но по отношение на проституцията на територията на страната са дезинтересирани, апатични и инертни. Докато за противодействие на трафика на хора бяха създадени модерно законодателство и система от органи, които да го прилагат, по отношение на проституцията в страната законодателството остава почти непроменено от 1968 г. В тази му част то е едновременно неефективно и антидемократично и даже репресивно по отношение на пострадалите от престъпленията по чл. 155, ал. 3 и чл. 159а от НК.

²² Днес. Dir.bg. 19.08.2010 г. Задържаха 36“ жрици на любовта“ в София

Днес и утре. 22.07.2010 г. 27 труженички спипани за безделничество във Варна
В. „Труд“.14.10.2010 г. Гонят проститутките като през социалистическо

IV. Предложения за промени в законодателството за борба с престъпленията, свързани със сексуална експлоатация

При планиране на нашата работа основно трябва да бъде разбирането, че борбата с проституцията не трябва да бъде заменена с борба с проституиращите. Те са само жертви, или на определени социални условия, или на конкретни лица, извлечащи печалба. Фокусът трябва да бъде преместен от пострадалите върху организаторите. Насоката на регулиране на проституцията и свързания с нея трафик на хора трябва да бъде ориентирана към премахване на всякакви начини за експлоатация на лицата, които проституират, предвиждане на мерки за защита им от организираната и професионална престъпност, които контролират това явление. Бъдещото законодателство трябва да включва норми, насочени към защита правата на човека и определящи като приоритет борбата не с проституиращите, а с експлоатиращите ги в лицето на сводниците и сутеньорите и организаторите и съдържателите на публични домове.

Анализите и изследванията през последните години разкриват подценяване на ролята и значението на публичните домове като основна организационна форма на сексуалната експлоатация, база за създаване на организирани престъпни групи, специализирани в тази и в други видове криминална дейност. В публичния дом се формира и от него се разпространява специфичната субкултура на проституцията, подравнява обществената нравственост и създаваща девиянтни стереотипи на отношенията между половете. Системата на публични домове в страната, свързана с криминалните пазари на сексиндустрията в други страни е сериозен пораждащ фактор на трафика на жени с цел сексуална експлоатация. Сега в НК липсва текст, по който да се привличат към отговорност лица за организиране и управление на публичен дом. На тази дейност с голяма обществена опасност се приравнява систематическото предоставяне на помещение на различни лица за полови сношения или за блудствени действия, извършено с користна цел по чл. 155, ал. 3 във вр. с ал. 2 от НК. Във Франция съществува текст, подобен на този, но и отделен за организиране на публичен дом.

С цел по-нататъшното усъвършенстване на наказателноправното противодействие на проституцията и привеждане на националното законодателство в съответствие с международноправните актове в раздел „Разврат“ на глава втора на Наказателния кодекс следва да се внесат изменения и допълнения в следните насоки:

- Да се декриминализира свождането към блудствени действия и съвкупления, както и предоставянето на помещения за такива действия като в изменения текст на чл. 155, ал. 1 от НК се предвидят състави за наказателно преследване на свождане, привличане и склоняване към проституция, без значение дали е налице, или не, користна цел. За защита на половата неприкосновеност на лица, ненавършили 18 г. и невменяеми да се инкриминира въвличането им в развратни действия – предишна ал. 3 на чл. 155 от НК (ДВ бр. 62 от 1997 г.). Да се увеличи санкцията по чл. 155, ал. 1 от НК чрез увеличаване на максимума на предвиденото наказание „лишаване от свобода“, така че престъпленията по всяка част от този текст да се отнасят към категорията „тежки“ с цел привеждане на системата от наказания в съответствие с на-

расналата относителна роля и тежест на тези престъпления и осигуряване на възможността да се използват специални разузнавателни средства при тяхното разкриване и доказване.

- Да се предвидят нови състави за борба с организирани форми на експлоатация на проституцията – създаване и управление на публичен дом, функционирането на публичен дом под прикритието на хотел, спортно или медицинско заведение, предоставянето на помещения или превозни средства, включително и отдаването им под наем, за организиране на експлоатацията на чужда проституция, преченето на проституиращо лице да спре да проституира, получаването на облага от чужда проституция (пасивно сутенъорство), предоставянето на информация за установяване на контакт с цел проституция или създаване на порнографски материали (рекламирането на проституция), наказуемост на приготвянето към създаване и управление на публичен дом, засилена отговорност при склоняване към проституция от съпруг или родственици, отмяна на разпоредбата на чл. 329, ал. 1 от НК. Отмяната на този текст е наложителна, тъй като присъствието му в НК ни превръща в единствените страни, заедно с Румъния в Европа, които преследват наказателно проституиращите, най-често жертви на сексуална експлоатация.

Ако се търси ограничаване на уличната проституция, схващана като нарушение на обществения ред, по-ефективно и справедливо би било да се приеме криминализиране на потреблението на сексуални услуги по примера на шведското и норвежкото законодателство, но когато предлагането е на публично място. Това би могло да стане след сериозна обществена дискусия, тъй като българското общество в момента е недостатъчно подготвено за такъв акт и почти не познава аргументи в негова полза. Съществуващите предразсъдъци относно причините, пораждащи проституцията, че тя е акт на индивидуален избор и проявление на лична свобода, както и дейност, присъща на пазарната икономика и на свободната стопанска инициатива, оневиняват до голяма степен в масовото съзнание потребителите на сексуални услуги.

В новата си редакция, съобразена с посочените предложения, чл. 155 от НК би изглеждал така:

чл. 155 (1) Които свожда, привлича или склонява друго лице към проституция, независимо от съгласието му, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години и глоба от хиляда до пет хиляди лева;

(2) С наказанието по ал. 1 се наказва и този, който по какъвто и да е начин пречи на друго лице да спре да проституира;

(3) Същото наказание се налага и на този, който използва проституцията на друго лице, като получава облага от нея, независимо от съгласието на това лице;

(4) Проституция е всеки акт на блудствено действие или съвкупление, осъществен срещу облага за проституиращия или за друго лице;

(5) Когато деянието по ал. 1-3 е извършено:

1. от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група;

2. от баща, майка, възходящ, низходящ, брат или сестра, съпруг или лице, от което проституиращият е в зависимост;

3. чрез използване на наркотици;

4. по отношение на лице, ненавършило 18 години, или невменяем;
5. по отношение на две или повече лица;
6. повторно;
7. при условията на опасен рецидив;

наказанието е лишаване от свобода от две до осем години и глоба от пет хиляди до петнадесет хиляди лева.

(6) Които открива, държи, управлява или финансира публичен дом (място за разврат от какъвто и да е вид) се наказва с лишаване от свобода от три до дванадесет години и глоба от 10 000 до 100 000 лева, като съдът може да постанови и конфискация на част или цялото имущество;

(7) Собственик или управител на хотел, заведение, спортен или медицински център или друго подобно място, който допуска то да бъде използвано за проституция, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години и глоба от пет до петнадесет хиляди лева;

(8) Същото наказание се налага и на онзи, който по какъвто и да е начин предоставя другиму превозни средства, помещения, сгради, места или части от тях, като знае или предполага, че се използват за проституция;

(9) Приготовлението по ал. 6 се наказва с лишаване от свобода до три години и глоба от хиляда до пет хиляди лева;

(10) Когато деянието по ал. 6-8 е извършено при условията на т. 1, 6 и 7 наказанието е: в случаите на ал. 6 – лишаване от свобода от десет до двадесет години и глоба от сто хиляди до триста хиляди лева, като съдът може да постанови и конфискация на част или цялото имущество; в случаите на ал. 7 и 8 – лишаване от свобода от три до десет години и глоба от десет хиляди до двадесет и пет хиляди лева.

чл. 155а (1) Които, за да се установи контакт с цел проституция или за създаване на порнографски материали, предоставя в интернет или по друг начин информация, са наказва с лишаване от свобода от една до шест години и глоба от пет до десет хиляди лева.

Чл. 329 се отменя.

Във всички времена една от грижите на обществото е тази за ограничаване на проституцията. С появата на глобализираните ѝ форми – трафик на жени с цел сексуална експлоатация – за малка страна в състояние на демографска катастрофа като България създаването на ново ефективно законодателство в тази сфера се явява задача от първостепенна важност. Това законодателство, прилагано настойчиво, трябва да промени социалните възприятия и да формира ново правосъзнание, отхвърлящо стигматизиращите стереотипи и съсредоточаващо вниманието и усилията на държавата срещу експлоатиращите чужда проституция и трафикантите.